

บทที่ ๕

สรุปและอภิปรายผล

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ศึกษาการใช้ประโยคเงื่อนไขแสดงเจตนาต่างๆ ในภาษาไทย โดยมุ่งศึกษาว่า ประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยสามารถแสดงเจตนาอะไรได้บ้าง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลประโยคเงื่อนไขจาก นวนิยาย ๕ เรื่อง ซึ่งแต่งโดยผู้ประพันธ์ ๕ คน คือ "คุณชาย" ของ ว.วินิจฉัยกุล "ละครเล่ห์เสนหา" ของ กิ่งฉัตร "เนื้อใน" ของ กฤษณา อโศกสิน "นางบาป" ของ นันทนา วีระชน และ "ดาวเรือง" ของ ทมยันตี และในการจำแนกเจตนาต่างๆ นั้นผู้วิจัยใช้เกณฑ์ทางด้านเจตนาเป็นเกณฑ์ในการจำแนก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กล่าวถึงรูปภาพที่พบในเจตนาต่างๆ ไว้ด้วย แม้ว่ารูปภาพไม่สามารถตัดสินลงไปทันทีว่าผู้พูดมีเจตนาใด เพราะต้องดูจากบริบทประกอบด้วย แต่รูปภาพก็ยังช่วยเป็นข้อสังเกตได้ว่า ผู้พูดน่าจะพูดด้วยเจตนาใด

ผลการศึกษาพบว่าประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยสามารถแสดงเจตนาต่างๆ ได้ถึง ๒๓ เจตนา คือ บอก คาคคะเน อธิบาย อวด แย้ง ชม ตำหนิ บ่น ขอโทษ หยอกล้อ ประชด เยาะเย้ย สาบาน ถาม ขอร้อง สั่ง แนะนำ เตือน สอน ทำทนาย ชักชวน ยุ และ ชู

จากการพิจารณาประโยคเงื่อนไขที่ใช้แสดงเจตนาทั้ง ๒๓ เจตนา นั้น ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตว่า เหตุที่ผู้พูดเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขแสดงเจตนาต่างๆ เพราะประโยคเงื่อนไขมีลักษณะพิเศษเป็นลักษณะ เฉพาะที่น่าสนใจอยู่ ๔ ประการ คือ

- ๑) ประโยคเงื่อนไขเป็นประโยคที่มีลักษณะของเงื่อนไขหรือข้อแม้อยู่ในประโยค
- ๒) ประโยคเงื่อนไขเป็นประโยคที่มีนัยแสดงความเป็นไปสองทางอยู่ในประโยค
- ๓) ประโยคเงื่อนไขเป็นประโยคที่มีลักษณะการสมมุติเหตุการณ์อยู่ในประโยค
- ๔) ประโยคเงื่อนไขเป็นประโยคที่มีลักษณะแบ่งรับแบ่งสู้อยู่ในประโยค

ด้วยลักษณะเฉพาะทั้ง ๔ ข้อ โดยเฉพาะ ๒ ข้อแรกที่มีในประโยคเงื่อนไขทุกประโยคนี้ทำให้ ผู้พูดเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อช่วยให้ตัวผู้พูดเองพูดได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่ง วัตถุประสงค์ที่ผู้พูดเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขแสดงเจตนาต่างๆ ในภาษาไทยนี้ จากข้อมูลสามารถแบ่ง ออกได้เป็น ๔ ประการ คือ

- ๑) เลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อแสดงเงื่อนไข
- ๒) เลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อสมมุติเหตุการณ์
- ๓) เลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อแสดงความสุภาพและแสดงความไม่สุภาพ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑ ใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อแสดงความสุภาพ แบ่งออกเป็น

๓.๑.๑ แสดงความสุภาพโดยให้ทางเลือกแก่ผู้ฟัง

๓.๑.๒ แสดงความสุภาพโดยให้ทางเลือกแก่ตนเอง ด้วยการออกตัว

๓.๒ ใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อแสดงความไม่สุภาพ แบ่งออกเป็น

๓.๒.๑ แสดงความไม่สุภาพโดยใช้ประโยคเงื่อนไขแสดงอำนาจ

๓.๒.๒ แสดงความไม่สุภาพโดยใช้ประโยคเงื่อนไขว่ากล่าวผู้ฟัง

- ๔) เลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อช่วยผลักดันให้ผู้ฟังทำตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการหรือทำให้แนวโน้มในการสนทนาโน้มเอียงไปตามทิศทางที่ผู้พูดต้องการ

การเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อช่วยผลักดันให้ผู้ฟังทำตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการหรือทำให้แนวโน้มในการสนทนาโน้มเอียงไปตามทิศทางที่ผู้พูดต้องการสามารถแบ่งย่อยๆ ได้ ๓ ประการ คือ

๔.๑ ใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อผูกมัดผู้ฟัง

๔.๒ ใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อโน้มน้าวหรือชักจูงใจผู้ฟัง

๔.๓ ใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อสร้างเหตุผลและเพิ่มน้ำหนักคำพูดให้ตนเอง หรือสร้างเหตุผลเพื่อหักล้างคำพูดของผู้ฟัง

อย่างไรก็ตามประโยคเงื่อนไขที่ใช้ในบางสถานการณ์อาจมีลักษณะเฉพาะหลายๆ ลักษณะอยู่ในประโยค บางครั้งอาจมองได้ว่าประโยคเงื่อนไขอาจใช้เพื่อวัตถุประสงค์ได้หลายวัตถุประสงค์ ดังนั้นในการพิจารณาจัดว่าผู้พูดเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อวัตถุประสงค์ใดนั้น จึงพิจารณาจากบริบทที่ผู้พูดใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อวิเคราะห์ว่าผู้พูดน่าจะเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อวัตถุประสงค์ใดเป็นหลัก

๕.๒ อภิปรายผล

งานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยไม่ได้ใช้เพียงเพื่อแสดงเงื่อนไขได้เท่านั้น แต่ยังสามารถใช้แสดงเจตนาต่างๆ ได้มากมาย และในการจำแนกเจตนาในการสังเกตจากรูปภาษาอาจพบข้อได้กับผู้พูดเจตนาอะไร แต่ก็ไม่สามารถตัดสินเจตนาที่แท้จริงของผู้พูดได้

เพราะในประโยคเงื่อนไขบางประโยครูปภาษาก็ไม่ตรงกับเจตนา และบางประโยคก็ไม่ปรากฏรูปภาษาบังไว้ให้สังเกตเลย ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเจตนาของผู้พูดจากเกณฑ์ทางด้านเจตนาเป็นสำคัญ และในการพิจารณาเจตนาของผู้พูดนั้นบริบทเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะช่วยให้ทราบถึงสถานการณ์ในขณะที่ผู้พูดพูดได้ชัดเจนขึ้น ทั้งในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก สถานภาพของผู้พูดและผู้ฟัง ความสนิทสนมของผู้พูดกับผู้ฟัง รวมถึงบรรยากาศในขณะที่พูดด้วย เพราะประโยคเงื่อนไขประโยคเดียวกันถ้าพูดในบริบทที่ต่างกัน เจตนาในการพูดก็จะต่างกัน และการพูดในบางสถานการณ์ ผู้พูดก็อาจจะพูดเพื่อสื่อเจตนา มากกว่าหนึ่งเจตนาก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในบริบทนั้นๆ ว่าผู้พูดต้องการจะสื่อเจตนาใดเป็นหลัก

คำว่าบริบทในงานวิจัยเล่มนี้นั้นนอกจากจะหมายถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บริบทยังมี ความหมายกว้างไกล รวมไปถึง อุปนิสัย มุมมองความคิดความเชื่อ พื้นเพ การดำเนินชีวิต สังคมของผู้พูด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงภาษาเฉพาะกลุ่มของผู้พูด และความนิยม หรือ ศัพท์ที่นิยมใช้กันในขณะที่นั้นๆ ด้วย เพราะความคิดและจิตใจของมนุษย์เรานั้นซับซ้อน บางสิ่งที่พูดออกมาจากรูปประโยคไม่ตรงกับเจตนาแล้ว คำพูดอาจไม่ตรงกับใจก็ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า "จิตมนุษย์นั้นยากแท้หยั่งถึง" บางคนอาจเป็นพวกปากออย่างใจอย่าง ปากบอกว่าเกลียดแต่จริงๆ อาจจะรัก บางคนก็อาจมีความจำเป็นต้องพูดไม่ตรงกับใจ แต่บางคนอาจเป็นพวกปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ ปากพูดดี แต่อาจจะมีเจตนาร้ายต่อผู้ฟังก็ได้ ดังนั้นการที่เราจะทราบว่าผู้พูดต้องการพูดเพื่อแสดงเจตนาใดอย่างแท้จริงนั้น จริงๆ แล้วเป็นเรื่องยาก ต้องอาศัยการตีความ และอาศัยข้อมูล เพราะบางครั้งแม้แต่ตัวผู้พูดเองก็อาจไม่รู้ว่ตัวเองพูดด้วยเจตนาใด เพราะเวลาที่จะพูดอะไรไปนั้น บางครั้งก็ไม่ได้หยุดคิดก่อนทุกครั้งว่าเรากำลังจะพูดด้วยเจตนาใด และข้อความที่พูดไม่ว่าจะยาวหรือสั้น ก็อาจจะประกอบด้วยเจตนาหลายเจตนาในข้อความเดียวกันก็ได้ ซึ่งตัวผู้พูดเองก็คงไม่ได้หยุดคิดทุกๆ ประโยคที่พูดว่าต้องการจะสื่อเจตนาใด การตีความเจตนาของผู้พูดจึงไม่ใช่เรื่องง่าย เมื่อเป็นเช่นนี้บริบทจึงมีความสำคัญมากที่จะช่วยให้เราสามารถตีความเจตนาของผู้พูดได้ ดังนั้นเราจึงต้องทราบบริบทแวดล้อมด้วย ถ้ายังทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้พูดมากเท่าไร หรือรู้จักผู้พูดมากเท่าไร ก็ยิ่งจะช่วยให้การตีความเจตนาของผู้พูดได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น หรือทำให้สามารถจำกัดวง ที่คิดว่าน่าจะเป็นเจตนาของผู้พูดได้มากขึ้นเท่านั้น

นอกจากงานวิจัยเล่มนี้จะมุ่งแสดงให้เห็นว่าประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยสามารถใช้แสดงเจตนาต่างๆ ได้มากมาย โดยเน้นว่าต้องใช้เกณฑ์ทางด้านเจตนาพิจารณาจากบริบทเป็นสิ่งสำคัญแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าประโยคเงื่อนไขในภาษาไทย มิใช่เป็นเพียงประโยคที่ใช้เพียงเพื่อแสดงเงื่อนไขธรรมดาๆ เท่านั้น ในทางตรงกันข้ามประโยคเงื่อนไขกลับเป็นประโยคที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะประโยคที่ดูเหมือนมีข้อจำกัดคือ จะต้องมิลักษณะของเงื่อนไขอยู่ในประโยคเสมอ อาจดูเหมือนว่าไม่น่าจะแสดงเจตนาได้หลากหลาย แต่จากการศึกษากลับพบว่าประโยคเงื่อนไขสามารถใช้แสดงเจตนาต่างๆ ได้มากมายถึง ๒๓ เจตนา และจากการสังเกตประโยคเงื่อนไขที่แสดงเจตนาต่างๆ กลับพบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า การที่ผู้พูดเลือกใช้

ประโยคเงื่อนไขแสดงเจตนา นั้นเพราะผู้พูดมีวัตถุประสงค์บางประการ เมื่อศึกษาก็พบว่า ประโยคเงื่อนไขยังเป็นประโยคที่มีลักษณะเฉพาะตัวหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของประโยคเงื่อนไข นั่นก็คือลักษณะของเงื่อนไขหรือข้อแม้ที่มีอยู่ในประโยคเงื่อนไขทุกประโยค นอกจากนี้ประโยคเงื่อนไขยังมีลักษณะที่มีนัยแสดงความเป็นไปสองทาง มีลักษณะของการสมมุติเหตุการณ์และลักษณะของการแบ่งรับแบ่งสู้ อยู่ในประโยค และด้วยลักษณะเหล่านี้ทำให้ประโยคเงื่อนไขถือได้ว่าเป็นประโยคที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร เนื่องจากประโยคเงื่อนไขสามารถใช้ได้หลายวัตถุประสงค์ จะใช้เพื่อให้สุภาพก็ได้ ให้ไม่สุภาพก็ได้ ใช้พูดแบบให้ทางเลือกแก่ผู้ฟังหรือใช้พูดแบบปิดทางเลือกของผู้ฟังด้วยการผูกมัดผู้ฟังก็ได้ ใช้เพื่อรักษาท่าทีของตนเองก็ได้ หรืออาจใช้เพื่อกันตนเองออกจากความรับผิดชอบก็ได้ นอกจากนี้ประโยคเงื่อนไขยังสามารถใช้ผูกมัดผู้ฟัง และใช้เพื่อโน้มน้าวชักจูงใจหรือใช้เพื่อโต้แย้งหรือหักล้างคำพูดของผู้ฟังได้อีกด้วย ด้วยคุณลักษณะพิเศษเหล่านี้จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้พูดจะนิยมเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขในการสื่อสาร อย่างไรก็ตามการจะเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อวัตถุประสงค์อะไรก็ต้องพิจารณาไปตามสถานการณ์และบริบท และการเลือกใช้ที่ชาญฉลาดก็สามารถดึงเอาลักษณะเฉพาะของประโยคเงื่อนไขมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ไม่ว่าผู้พูดจะเป็นฝ่ายตั้งรับสถานการณ์หรือฝ่ายรุก ถ้าผู้พูดรู้จักเลือกใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด ผู้พูดก็จะเป็นคนที่ประสบความสำเร็จในการสื่อสารเสมอ และเมื่อทราบเช่นนี้แล้วก็อาจจะช่วยทำให้มองเห็นมุมมองของการใช้ประโยคเงื่อนไขในการสนทนา กว้างขึ้น ตลอดจนยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการสื่อสาร

๕.๓ ข้อเสนอนานะ

๕.๓.๑ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยศึกษาประโยคเงื่อนไขแต่เฉพาะในภาษาไทยโดยมุ่งศึกษาในด้านเจตนาของประโยคเงื่อนไขเท่านั้น แต่จะเห็นได้ว่าในภาษาอังกฤษประโยคเงื่อนไข If- clause ก็เป็นประโยคที่สำคัญเช่นกัน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยกับประโยค If- clause ในภาษาอังกฤษว่ามีความเหมือน หรือ ความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง โดยอาจศึกษาในแง่เจตนาของประโยค If- clause ในภาษาอังกฤษว่าสามารถแสดงเจตนาได้หลากหลายเจตนาเหมือนในภาษาไทยหรือไม่ เพราะในภาษาอังกฤษประโยค If- clause จะมีรูปแบบตายตัวไปตาม Tense จึงอาจไม่สามารถแสดงเจตนาได้หลากหลายเท่ากับประโยคเงื่อนไขในภาษาไทย นอกจากนี้ยังน่าสนใจศึกษาว่าประโยค If- clause จะมีลักษณะเฉพาะของประโยคเงื่อนไขเหมือนประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยหรือไม่

๕.๓.๒ จากการศึกษาประโยคเงื่อนไขพบว่าประโยคเงื่อนไขสามารถแสดงเจตนาต่างๆ ได้หลายเจตนา การเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขก็เป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจในการสื่อเจตนาต่างๆ แต่นอกจากจะใช้ประโยคเงื่อนไขแล้ว ผู้พูดก็ยังสามารถเลือกใช้วิธีอื่นๆ ในการสื่อเจตนาอื่นๆ ได้ จึงเป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างละเอียดต่อไปว่าในแต่ละเจตนามีกวิธีในการพูดอย่างไรบ้าง นอกจากการเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อสื่อเจตนาอื่นๆ แล้ว

๕.๓.๓ จากการศึกษาวัตถุประสงค์ในการเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพื่อแสดงเจตนาอื่นพบว่า วัตถุประสงค์หนึ่งที่ใช้ประโยคเงื่อนไขก็เพื่อ “ออกตัว” การออกตัวนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจเพราะจากข้อมูลการออกตัวเป็นการพูดที่รักษาหน้าของตัวเองได้ดี และขณะเดียวกันก็ไม่ได้ทำให้ผู้ฟังเสียหน้า ถือเป็นการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ จึงควรศึกษาว่าคนไทยเรานิยมพูดออกตัวหรือไม่ พูดในสถานการณ์ใดบ้าง และมีวิธีพูดอย่างไรบ้าง